

LIETUVOS NACIONALINIS DAILĖS MUZIEJUS

2020 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2021-02-04
Didžioji g. 4, Vilnius

VADOVO ŽODIS

Lietuvos nacionaliniam dailės muziejui (toliau – LNDM, muziejus), kaip ir visoms kitoms Lietuvos ir pasaulio kultūros (ir ne tik) institucijoms, 2020-ieji buvo įtemptos kovos su COVID-19 pandemija metai. Nepaisant to, jog maždaug pusę viso savo darbo laiko muziejus buvo arba neprieinamas lankytojams dėl karantino, arba veikė, priimdamas griežtai kontroliuojamus ribotus lankytojų srautus, negalima sakyti, kad metai muziejui buvo nesėkmingi. Muziejaus kolekcijos pasipildė net 1422 naujais eksponatais, nemaža dalis kurių – itin vertingi šiuolaikinio meno kūriniai, Lietuvoje ir užsienyje surengtos 49 parodos. Pandemija sąlygojo ir muziejaus teikiamų virtualių paslaugų apimties ir turinio greitą išplėtojimą – tai padėjo sulaukti solidaus 721 000 virtualių lankytojų skaičiaus.

2020-ieji prasidėjo įspūdinga garsaus džiazos muzikanto ir menininko Vladimiro Tarasovo kolekcijos, vertinamos kiek daugiau nei 4 milijonais eurų ir sudarytos iš daugiau nei 600 visame pasaulyje garsių menininkų Sovietinio laikotarpio nonkonformistinio meno kūrinių, dovanojimo muziejui ceremonija. Tų pačių metų rudenį po dalinės renovacijos atvertuose LNDM Radvilų rūmuose atidaryta dovanotos kolekcijos pagrindu sukurta paroda „Protesto menas: Sovietmečio nepaklusnieji“. Šis kolekcijos įmuziejimo Radvilų rūmų dailės muziejuje veiksmas Lietuvos visuomeninio transliuotojo LRT buvo įvertintas „Metų kultūros reiškinių“ premija. LNDM padalinys Nacionalinė dailės galerija ir toliau džiugino aukšto lygio parodomis, kurių ryškiausia 2020-iais buvo garsusis trijų Baltijos šalių ir Prancūzijos bendras projektas „Laukinės sielos. Baltijos šalių simbolizmo dailė“, tepaminint vos vieną iš gausybės puikių LNDM parodų.

Apleistuose architektūrinio paveldo pastatuose įsikūręs muziejus 2020-iais ir toliau aktyviai tęsė rekonstrukcijos darbus: smarkiai į priekį pasistūmėjo Radvilų rūmų dailės muziejaus atnaujinimo projektas – viename iš jo korpusų (Liejyklos g.) tęsėsi 2019-iais startavę ES projekto, būsimą „Užsienio meno muziejus“ statybos rangos darbai, buvo intensyviai vykdyti Radvilų rūmų pilnam atstatymui ir pritaikymui muziejinei veiklai reikalingi visų rūmų archeologiniai, istoriniai ir polichrominiai tyrimai. Prano Gudyno restauravimo centre (Rūdninkų g. 8, 10) rangovai intensyviai tęsė darbus – tikimasi, kad į atnaujintas patalpas LNDM restauratoriai sugrįš jau 2021-ųjų rudenį.

I SKYRIUS STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS

PIRMASIS SKIRSNIS KONTEKSTO (APLINKOS) ANALIZĖ

Valstybės raidos būklė, kultūros politikos naujieji siekiai ir jos atnaujinimo strategija, o taip pat tokie nenumatyti force majeure atvejai kaip COVID-19 pandemija, įtakoja Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus veiklą ir jo plėtros tempus. Padidėjęsio muziejaus veiklos apimtys, nulemtos pakitusių visuomenės kokybinių poreikių, sustiprėjusio muziejaus kolektyvo profesionalumo ir išaugusių muziejaus rinkinių, formuoja didelį investicijų poreikį, kuris šiuo metu išlieka nepakankamas.

Lietuvos nacionalinis dailės muziejus, siekdamas plėsti teikiamų muziejinių, edukacinių, skaitmeninio ir kultūrinių paslaugų spektrą bei atnaujinti daugiafunkcinei kultūrinei veiklai pritaikytas muziejines patalpas, kurios atitiktų tarptautines ICOM muziejines normas, ir naujai pristatyti ir aktualizuoti visuomenei žymiai didesnę sukauptų ir saugomų eksponatų skaičių, bei atsižvelgdamas į augančio kultūrinio turizmo srautus ir e-projektų paklausą, siekia gauti valstybės investicijas muziejinės infrastruktūros atnaujinimui.

2020 metais muziejus Vilniuje tęsė ES lėšomis vykdomos Kultūros ministerijos „Kultūros objektų aktualizavimo programos“ du kultūrinės infrastruktūros atnaujinimo projektus: Rūdninkų g. 8,10 renovuojami muziejaus Prano Gudyno restauravimo centro pastatai, o Vilniaus g. 24 vykdoma istorinių kunigaikščio Jonušo Radvilos rūmų rytų paviljono ir pietų korpuso renovacija. Abejuose projektuose vyko ypač intensyvūs darbai – 2020 metais muziejaus Prano Gudyno restauravimo centre atlikta darbų ir įsigyta įrangos už 2830000 eurų, padaryti esminiai sprendimai dėl pastato konstrukcijų sutvirtinimo, pašalinant didžiausią objekto istorinio pastato renovacijos kliūtį, išspręsta daug sudėtingų technologinių problemų, o renovuojamos patalpos įgijo būsimų modernių laboratorijų ir dirbtuvių bei edukacinių salių vaizdą (2021 metais tikimasi galutinai užbaigti darbus), o Vilniaus kunigaikščio Jonušo Radvilos rūmų rytų paviljono ir pietų korpusai ir iš išorės, ir iš vidaus pasikeitė neatpažįstamai: sovietmečiu „Dinamo“ draugijos nugyventi ir kelis dešimtmečius stovėję apleisti rūmų korpusai akį traukia kokybiškai atkurtais fasadais, restauruotomis virš pastato reprezentacinėmis skulptūromis, o korpusų viduje jau ima ryškėti būsimos Europos XV – XIX a. istorinės dailės ekspozicijos salės, užsienio parodų erdvės, nacionalinio menų pažinimo centro patalpos. Tikimės, kad 2021 metais rūmų korpusų darbai bus baigti ir 2022 metais atverti visuomenei. Šiam objektui renovuoti 2020 metais įsisavinta 2 600 000 eurų ES lėšų.

Iš valstybės investicijų programos vykdyti ir kitos kunigaikščio Jonušo Radvilos rūmų dalies darbai – atlikti ir užbaigti 3B3p ir 12C3p korpusų stogo remonto darbai“. Pilna apimtimi sutvarkyti 3B3p ir 12c3p korpusų stogai, taip pat įrengta palėpė muziejinei veiklai.

Ypač svarbu, kad 2020 metais iš Valstybės investicijų programos pagaliau pradėta vykdyti vieno gražiausių ir vertingiausių sostinės istorinių objektų – Vilniaus Jonušo Radvilos rūmų viso ansamblio (Vilniaus g. 24) atkūrimas ir jų pritaikymas muziejinei veiklai ir kultūros plėtojimui. Kartu su atliekamais rūmų archeologiniais, architektūriniais ir polichrominiais, dendrologiniais, fotogrametriniais apmatavimais, geologiniais ir geotechniniais, geodeziniais, istoriniais, konstrukcijų tyrimais atliktas lauko inžinerinių tinklų iškėlimo galimybių parengimas, o visuomenė į šių renesansinių rūmų su atviru kiemu atkūrimą buvo įtraukta didžiulio dėmesio sulaukusiame Radvilų rūmų atkūrimo idėjų ir edukacijos festivalyje palapinėje prie rūmų ir šalia jų. Tad 2020 metais pradėta viso Radvilų rūmų ansamblio atkūrimo I etapo pradžia.

Prisidedant prie XVII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano prioritetinės krypties 2.4 „Kultūros paslaugų prieinamumo didinimas visoje Lietuvoje“

uždavinių įgyvendinimo bei vertinant muziejaus lankytojų poreikių kokybės reikalavimus, sudarytos lankytojams palankios sąlygos turiningai praleisti laisvalaikį, atsižvelgiant net į mažiausias pajamas gaunančių lankytojų galimybes – muziejus aktyviai dalyvavo vykdant Kultūros ministerijos organizuoto nemokamų paskutinių mėnesio sekmadienių muziejų lankymo programoje, vykdomas „Kultūros paso“ projektų kūrimas ir laimėtų projektų įgyvendinimas. Muziejus taiko lanksčią kainų ir nuolaidų sistemą tiek Lietuvos gyventojams, tiek užsienio svečiams. Pridedant prie neformalaus švietimo, buvo plėtojama ir stiprinama Muziejaus veikla vykdant kultūrinio svetingumo programas. Muziejus rengia ir vykdo mokiniams ir suaugusiems skirtas ne tik edukacines programas, bet ir meno sklaidos, kultūrinių susitikimų ir kt. renginius.

Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus stabiliai ir planingai veiklai neigiamą įtaką daro neapibrėžta įstaigų bendrųjų funkcijų konsolidavimo politika. Nekonkretūs terminai trukdo planuoti žmogiškųjų išteklių panaudojimą, tobulinti įstaigos struktūrą, stabdo darbo vietų optimizavimo procesą. Keičiant bendrųjų funkcijų konsolidavimo procesų vykdymo terminus, įstaiga dirba nuolatinio laukimo, nepastovumo aplinkoje, tai trukdo priimti sprendimus formuojančius įstaigos finansinės ir ūkinės veiklos politiką.

Neužtikrintas projektų finansuojamų iš Kultūros tarybos lėšų finansavimas trukdo tikslingai planuoti lėšas, nes negavus finansavimo ar gavus nepakankamą finansavimą, lėšos turi būti perskirstomos, todėl tenka atsisakyti kitų numatytų veiklų, projektų, koreguoti planus.

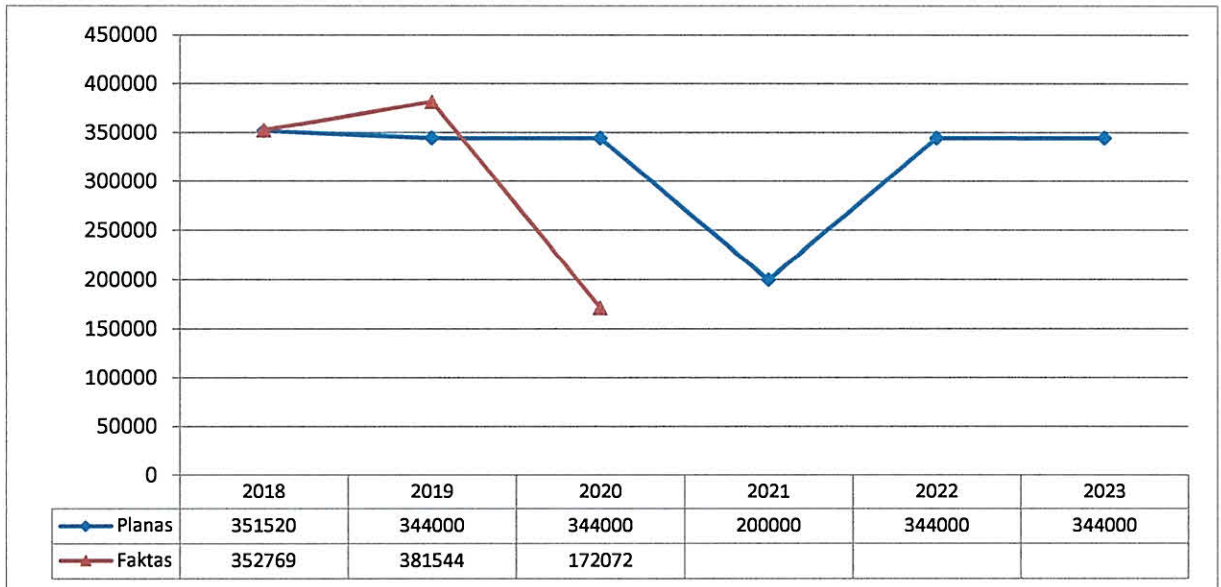
ANTRASIS SKIRSNIS STRATEGINIŲ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

1 strateginis tikslas: <i>Ugdyti visuomenės kultūrinį bendradarbiavimą, pristatant jai nacionalines ir pasaulio meno ir kitas kultūros vertybes Lietuvoje ir užsienyje</i>					
<i>1 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas</i>					
Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Asignavimų planas	Asignavimų planas*, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui	Panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų asignavimų plane, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
01-01	Muziejaus rinkinių kaupimas, saugojimas, pristatymas ir populiarinimas	6599,0	8923,5	8849,1	99,2
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>					
01-02	Kultūros vertybių skaitmeniniams, skaitmeninio turinio kūrimas ir sklaida	225,0	225,0	223,2	99,2
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>					

Programos 01-01 „Muziejaus rinkinių kaupimas, saugojimas, pristatymas ir populiarinimas“ asignavimų planas, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui, didėjo dėl gauto papildomo finansavimo iš Valstybės biudžeto lėšų skirtų biudžeto sąmatai padidinti iš skolintų lėšų.

Strateginis tikslas vertinamas šiais efekto kriterijais:

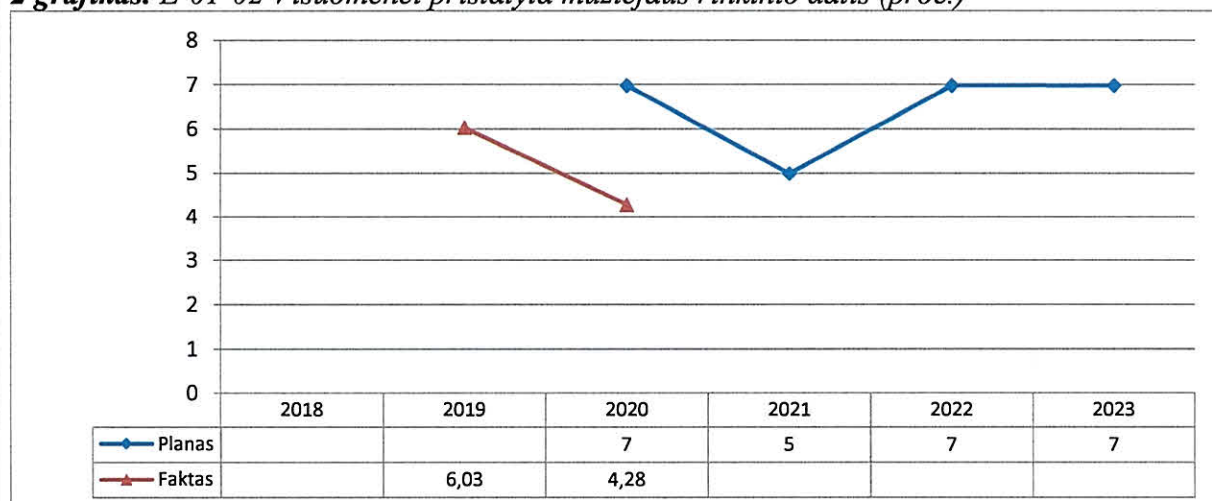
1 grafikas. E-01-01 Lankytojų skaičius (žm.)

Lietuvos nacionalinis dailės muziejus, 2019-iais pasiekęs aukštą parodų, ekspozicijų ir edukacinių užsiėmimų bei kitų renginių lankomumo rodiklį (381544), šiais metais dėl COVID-19 pandemijos iššūkio turėjo priverstinai užsidaryti ir patyrė didelį lankomumo nuosmukį – iki 172072 arba vos 50% planuoto lankytojų skaičiaus, tačiau labai išaugo virtualių lankytojų skaičius – net iki 721 000. Tikėtina, jog aukštą LNNDM ekspozicijų ir parodų lankomumo rodiklį pavyks išlaikyti ir net padidinti dėl Radvilų rūmų dailės muziejaus naujų parodinių erdvių atvėrimo ir suformavus ilgalaikę tarptautinių ir nacionalinių parodų rengimo strategiją, pradėjus taikyti naujas komunikacijos formas (2020-iais jos ypač pasiteisino). Muziejaus tikslas – dėti pastangas, kad planuojamu laikotarpiu būtų išlaikytas stabilus ir net išaugtų lankytojų skaičius. Kaip ir 2019 metais, 2020-iais Muziejus prisidėjo prie iniciatyvos organizuojant nemokamus nuolatinių ekspozicijų lankymus paskutinį mėnesio sekmadienį. Tai akivaizdžiai turėjo didelę įtaką lankytojų skaičiaus augimui, nes nemokamų ekspozicijų lankymo paskutinį mėnesio sekmadienį metu, net ir esant pandemijos iššūkiams, apsilankė beveik 28 tūkst. lankytojų.

Siekiant tikslo, bus tęsiamas ekspozicijų atnaujinimas (2020-jų pabaigoje pradėtas ir Vilniaus paveikslų galerijos ekspozicijų atnaujinimas, įsigytas naujas profesionalus muziejinis apšvietimas, elektroninė bilietų platinimo sistema), plėtojami išskirtinės vertės ir svarbos tarptautinių parodų projektai, pristatomos naujai įsigytos unikalios kolekcijos (V. Tarasovo ir A. Kašubienės dovanotos kolekcijos, tikimasi 2021-iais gauti JAV lietuvių kilmės piliečio Alphonso Lingio dovanojamą kolekciją), toliau diegiamos naujos komunikacijos formos, stiprinama edukacinė veikla, kuriant naujus tikslinių programų projektus ir juos susiejant su visuomenės socialinių grupių kultūriniais interesais, įvertinant žmonių su negalia kultūrinių poreikių naujausių tyrimų duomenis, siekiant sukurti muziejines paslaugas, specialiai pritaikytas šeimoms su mažamečiais vaikais. Lankytojų skaičiaus didėjimo bus siekiama atkuriant kunigaikščio J. Radvilos rūmų ansamblį Vilniuje (VIP lėšomis), kuriame bus sukurtas daugiafunkcinis muziejinis centras, modernizuojant ekspozicijas, pristatant naujai įsigytas kolekcijas, plėtojant meno renginių programas muziejaus istorinių pastatų ansambliuose tiek sostinės, tiek ir kituose miestuose esančiuose muziejaus padaliniuose.

2 grafikas. E-01-02 Visuomenei pristatyta muziejaus rinkinio dalis (proc.)

Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus rinkiniuose saugomas didelis eksponatų skaičius, kuris nuolat papildoma naujais eksponatais. Kiekvienais metais siekiama muziejaus rinkinių eksponatus pristatyti visuomenei rengiant parodas. Buvo planuojama kasmet pristatyti visuomenei 7,0 proc. muziejaus rinkiniuose saugomų eksponatų – tai naujas efekto vertinimo kriterijus. COVID-19 pandemija privertė pakoreguoti planus, todėl 2021 m. numatoma visuomenei pristatyti 5,0 proc. muziejaus rinkiniuose saugomų eksponatų. Atnaujinamose ekspozicijose numatoma mažinti eksponatų kiekį, akcentuojant estetinį aspektą – tai įtakoja planinio rodiklio reikšmės mažėjimą. Ateityje, atvėrus lankytojams naujas ekspozicines erdves, tikimasi pasiekti aukštesnę šio rodiklio vykdymo reikšmę.

Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus misija – kaupti, saugoti, tirti, restauruoti, pristatyti ir populiarinti nacionalinės vertės dailės kūrinius ir kitas kultūros vertybes, sudarant sąlygas įvairiapusiam visuomenės švietimui ir kultūrinio pobūdžio socialinių programų įgyvendinimui. Muziejus, įgyvendindamas strateginį veiklos planą, vykde dvi programas „Muziejaus rinkinių kaupimas, saugojimas, pristatymas ir populiarinimas“ ir „Kultūros vertybių skaitmeninimas, skaitmeninio turinio kūrimas ir sklaida“.

Programos „Muziejaus rinkinių kaupimas, saugojimas, pristatymas ir populiarinimas“ pagrindinis tikslas – išsaugoti, pristatyti ir populiarinti nacionalinės dailės ir kitas kultūros vertybes. Siekiant šio tikslo, buvo numatytos pagrindinės vykdytinos priemonės, darbų kryptys, siektini rezultatai, šie planai buvo sėkmingai įgyvendinti:

- Muziejaus kolekcijos 2020-siais papildė 1422 naujais eksponatais, iš kurių kai kurie itin vertingi: LNDM dalyvavo LKT finansuojamų programų konkursuose ir pagal skirtą finansavimą įsigijo 230 eksponatų – tarp jų 1776 m. Romoje išleistą vario ražinių pagal Pranciškaus Smuglevičiaus piešinius albumą „Vestigia delle Terme di Tito e loro interne pitture“, Petro Repšio, Juozo Galkaus, Deimanto Narkevičiaus, Emilijos Škarnulytės, Linos Lapelytės ir kitų menininkų kūrinius. Muziejaus lėšomis įsigytos Benedikto Henriko Tiškevičiaus fotografijos, Jono Meko filmas, Michaelio Rakowitz'o reljefinis pano.;

- restauruoti ir konservuoti eksponatai, siekiant užtikrinti jų išsaugojimą ir sudarytos galimybės juos eksponuoti visuomenei muziejų ekspozicijose bei parodose;

- užtikrintas nuolatinių ekspozicijų ir ilgalaikių parodų veikimas, atidarytos naujos laikinos parodos iš Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus, kitų Lietuvos ir užsienio muziejų rinkinių. 2020-siais parodų organizavimą ir lankymą visame pasaulyje itin apsunkino koronaviruso pandemija, tačiau net ir tokiomis sąlygomis LNDM sugebėjo pritraukti gausų lankytojų būrį. Pavasarį ryškiausia buvo iš Ukrainos nacionalinio istorijos muziejaus lobyno LNDM kuratorių dr.

Arūno Gelūno ir Skaisčio Mikulionio sukomplektuota ir Jurgio Dagelio puikiai architektūriškai įforminta panoraminė paroda „Ukrainos civilizacijos. Nuo Tripolės kultūros, skitų aukso iki Maidano“ (TDDM), sudominusi viruso nepabūgusius 11 250 lankytojus, vasarą dėmesio centre atsidūrė Nacionalinėje dailės galerijoje atverta legendinė, Orsay muziejuje 2018-iais pristatyta, trijų Baltijos valstybių bendromis jėgomis kurta paroda „Laukinės sielos. Baltijos šalių simbolizmo dailė“ (Kuratorius: Rodolphe Rapetti (Prancūzija), parodos adaptacija Nacionalinei dailės galerijai: dr. Algė Andriulytė, Eglė Mikalajūnė) net ir pandemijos įkarštyje pritraukusi 21 619 lankytojus, o rudenį, likus visai nedaug laiko iki antrojo karantino, atsivėrė dar trys tarptautinio kalibro parodos – „Protesto menas: sovietmečio nepaklusnieji“ (RRDM, kuratorius: dr. Arūnas Gelūnas, architektai: Ona Lozuraitytė ir Petras Išora), kurią vos per tris savaites spėjo aplankyti 2556 žiūrovai, garsaus JAV menininko Michaelio Rakowitzo paroda „Nematomo prieš būti neturėtų (G salė)“ (kuratorius Evaldas Stankevičius) – vos per dvi jos veikimo dienas paroda sulaukė net 447 lankytojų ir, galiausiai, šį labai subjektyvų „reikšmingų LNDM parodų sąrašą“ užbaigia Vytauto Kasiulio dailės muziejuje 2020-ųjų lapkričio 5-ąją atsidariusi paroda „Įminti Paryžių: VDA rezidencijos Cité Internationale des Arts istorijos“ (Kuratorė: Birutė Pankūnaitė, architektas ir dizaineris: Povilas Vincentas Jankūnas, videofilmo kūrėjai ir tiesioginės transliacijos rengėjai: Arturas Jevdokimovas, Julija Matulytė), inovatyviai pristachiusi 31 lietuvių menininko ir meno teoretiko patirtis ir kūrinius, gimusius arba viešint Paryžiuje, arba sukurtus vėliau, iš kitos perspektyvos apmąstant patirtį studijoje;

- siekiant pagerinti teikiamų paslaugų kokybę, tęsė Radvilų rūmų dailės muziejaus remonto darbus, atnaujinant ekspozicines erdves, edukacinių užsiėmimų ir kitas patalpas;
- vykdytas muziejinių vertybių populiarinimas užsienyje, eksponuojant muziejines vertybes parodose užsienio šalyse;
- vykdyti edukaciniai užsiėmimai moksleiviams ir suaugusiems, sudarytos tinkamos sąlygos jaunimo kultūriniam švietimui tiek Vilniaus mieste, tiek Lietuvos regionų mokyklose;
- publikuoti įvairūs leidiniai, parodų katalogai, knygos bei elektroniniai leidiniai, siekiant plėsti meno vertybių populiarinimą Lietuvoje ir už jos ribų;
- skatintas didesnis visuomenės domėjimasis kultūros paveldu, jo išsaugojimu bei vystymosi tendencijomis, rengiant ne tik fizines bet ir virtualias parodas.

Pagrindinis programos „Kultūros vertybių skaitmeninimas, skaitmeninio turinio kūrimas ir sklaida“ tikslas – didinti prieinamumą prie Lietuvos muziejuose saugomo kultūros paveldo skaitmeninio turinio. Aptariamam laikotarpiu suskaitmeninti 115434 paveldo objektai iš visos Lietuvos muziejų, iš jų LIMIS portale peržiūrai prieinami beveik 75 tūkstančiai. Vykdytos nacionalinio skaitmeninimo kompetencijos centro funkcijos: teiktos skaitmeninimo paslaugos muziejams (kitiems Lietuvos muziejams sukurti 5644 skaitmeniniai vaizdai), atminties institucijoms, kitiems juridiniams ir fiziniams asmenims; organizuoti kvalifikacijos kėlimo renginiai (darbo su LIMIS mokymai (15 vnt.), seminarai „Muziejuose saugomų objektų fotografavimas“ (5 vnt.), „Skaitmeninių vaizdų parengimas saugojimui ir sklaidai“ (4 vnt.), „Suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros paveldo turinio naudojimo teisių priskyrimas bei ženklavimas“ (6 vnt.), „Autorių teisės muziejų veikloje“ (1 vnt.)), kuriuose dalyvavo 498 asmenys; teiktos metodinės konsultacijos muziejams, kitiems juridiniams ir fiziniams asmenims. Lietuvos nacionalinis dailės muziejus sėkmingai tęsė iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Lietuvos Respublikos biudžeto finansuojamą Lietuvos integralios muziejų informacinės sistemos plėtros, modernizavimo ir naujų el. paslaugų projekto „Virtualus muziejus“ vykdymą, - bendradarbiaujant su projekto partneriais, muziejais naudos gavėjais ir projekto tiekėjais, jau buvo atlikti šie darbai: baigti kurti Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus ir kitų muziejų eksponatų skaitmeniniai 3D modeliai (52 vnt.); sukurti 26 virtualūs turai (lietuvių ir anglų kalbomis); baigti kurti Lietuvos liaudies buities muziejaus istorinio paveldo pastatų skaitmeniniai 3D modeliai (28 pastatų vidaus ir išorės modeliai su tekstūromis); sukurti 10 audiogidų vaikams (lietuvių ir anglų kalbomis; prieinami įrenginiuose fizinėse muziejų ekspozicijose); sukurtas 1 audiogidas po Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato teritoriją (lietuvių, anglų, vokiečių,

prancūzų, rusų, lenkų, italų, ispanų, japonų ir lietuvių gestų kalbomis; prieinamas įrenginiuose užsakant paslaugą); tęsti naujų LIMIS funkcionalumų planavimo, projektavimo, programavimo, diegimo ir viešųjų prieigų dizaino kūrimo darbai.

Direktorius

—

Arūnas Gelūnas